

Dr. Kolláth György

A sorsom mostanában hihetetlenül erős emberek – birkózók – közé vezérel. Megilletődve látom, hogy nagyságukat elsősorban nem a kilók száma, hanem a lélek ereje, rendíthetetlen méltósága adja. Ők tudják a bennük szunnyadó erőt féken tartani, majd jó célokra fordítani. Fegyelem, önzetlenség, segítőkészség származik ebből. Sokunkban ez nincsen meg. Sodródunk, olykor indulataink uralnak, néha – kínunkban - örökre

megbánt, rossz döntéseket hozunk. Gyarló emberek vagyunk mind, még ha nem is gyilkosok. Néhai professzorom bölcs intelme volt: a lopás és az ölés az a két hibás tett, amelyhez minden felnőtt ember legalább egy életben egyszer közel kerül. Ki mondaná meg, hogy is van ezzel egy gyermek, akinek alig van választási lehetősége, nála a valóság és a képek világa összefolyhat, mind e közben, gyengébb félként sokévnnyi megaláztatást kell – az övéi között - elszenvednie? Amikor a cérna szakad, rengeteg múlik a véletlenen, a szerencsén, a sors kegyelmén. A nagyon nagy baj alkalmanként megúszható, de egy életre el is meszelheti magát az ember. Nem mindig szerencse dolga. Akinek nem sikerül jól kijönnie a vétekből, néha megkapja azok részét is, akik megúszták. A büntetőpolitika is csak politika.

Az átlag-ember óhatatlanul is a „nagy burkusokhoz” hasonlókat keres a filmekben, a hétköznapiakban, főleg pedig a közéletben. Időnként felbukkan egy-két ilyen csúcs-személyiség, igazi nagy döntőnk, gyakran viszont az ambivalencia, s a frusztráltság ezt eleve megátolja.

A kérdés lefordítható a keresztényi könyörület és megbocsátás valóságos meglétére és/vagy üres emlegetésre, tényleges elvetésére is. Lelkében, emberségében, empátiájában erős személyiséget – a sporton kívül, például a közhatalomban – viszonylag keveset látni. A körülmények sem kedveznek a pozitív kiállásnak. Nincsenek letisztult viszonyok. A gyermekeink – szeretet-teli nevelés helyett - rémes példákat látnak nap mint nap. Mintát, leckét kapnak sok gyalázatos dologból. Ezeket – jobb híján – néha elfogadják a megoldás végső, kétségbeesett eszközeként. Ő bűnük volna ez elsősorban? Szélsőségek uralják a köz-, és a magánügyeket. A mindent vagy semmit logika áldozatokkal, veszteségekkel is együtt jár.

Itt van most előttünk egy gyermeklány, immár leendő leány-anya sorsa. S. K.-át semmiképpen sem tekinteném áldozatnak, de vesztesnek igen. Kétségtelenül, immár jogerősen is felelős az édesapja haláláért. Ám a gyilkos lövés már csak végjáték, nem pedig az egyetlen bűn volt a családi tragédiában. Talán demagógia, mégis vállalom: a büntetés fele azok zsákjába varrható, akik a kislányt nevelés nélkül hagyták félig-meddig felnőni. A legközelebb hozzátartozó – az édesapa, leendő nagypapa – elvesztése mindenképpen szörnyű trauma. Szülő és gyermeke közötti jogi kázust azonban sosem zár le pusztán egy bírói ítélet. A tett nem visszafordítható, de az engesztelés, a belátás ideje majdnem mindig eljön. Nem mindegy, hogy ehhez a jog ad-e segítséget, vagy hadd hulljon a férgese? Mindez a bűnért járó feltétlen megtorlás és/vagy a méltányos megfontolás, továbbá az ifjú tettes nevelése, ugyanakkor a bebíró ki nem ható körülmények mérlegelésének a dilemmáját hozza. A demokratikus jogállam büntetőpolitikája súlyosan megróttá a tettetést, de vajon itt volna a történet vége? Neki most már annyi? Születendő gyermekének is? Hetedéziglen sújt a büntetés? S. K. törvényes (!) elítélése után felfelé vagy lefelé mutat-e hüvelykujjával a Köztársaság – ma már ez a kérdés? Lássuk ennek néhány jogi összefüggését!

Igazságtalan és értelmetlen volna a szigorú ítéletet kiszabó táblabíróságot kritizálni. Védte a maga sajátos eszközeivel az emberi életet, s egy viszonylag egyértelmű ügyben végrehajtható szabadságvesztést szabott ki, emberölésért. Döntése megfelel a Btk. normáinak, a sok tényező együttes mérlegelése igenis hozhat ilyen eredményt. Elvileg most

Cím Egy kislány kegyelme

Dátum
2004.02.09.

Dr. Kolláth György

felülvizsgálat volna kérhető, illetőleg – elementáris új fejlemények jelentkezésekor – perújítás jöhetne még számításba. Ezek alapjai, indokai egyelőre nem látszanak. A sajnálatosan gyakori, s a publikumnak szóló ügyvédi látszat-fortélyokat kár szóba hozni. A hírek szerint az elítéltek ez év március elején kell(ene) bevonulnia a büntetés-végrehajtási intézetbe, ami alól az előrehaladott terhességre tekintettel halasztás kérhető. Ez rendszerint tiszta sor. Valamikor a szülés után azonban a „letöltés” a végsőkig biztosan nem húzható el. Ezt elkerülendő, alkotmányos lehetőségként marad az államfői (egyéni) kegyelem. Lássuk a főbb tudnivalókat!

Általános, ill. közkegyelem törvényi formában jelenik meg, így az az Országgyűlés hatásköre. Időről-időre felmerül ennek várható (pl. a bv-intézetekben remélt) előterjesztése, de rendszerint koppanás a vége. Tudomásom szerint ilyen ma sincs napirenden. Ha volna, avagy valamikor lesz, az enyhébb súlyú esetekben (!) általa mentesség is kapható, avagy a még hátra lévő büntetés kisebbre zsugorodhat. Az Alkotmány 30/A §. (1)bekezdés k.) pontja szerint ugyanakkor a köztársasági elnök gyakorolja az egyéni kegyelmezés jogát, ugyanezen § (2) bekezdése pedig e jogkör gyakorlását (igazságügyi) miniszteri ellenjegyzéshez köti.

Kérni bárkinek bármit szabad, de természetesen alanyi jog a kegyelemre senkit sem illet meg. Ez az elnöki hatáskör világszerte ismert, különös jelentősége ott van, ahol halálbüntetés is kiszabható. Szerencsére, itthon ilyen tétje a dolognak már nincsen. A kegyelmi indítvány nem válhat szuper-fellebbezéssé, nem is úgy működik. Alkalmazása által az államfő a legkevésbé sem a jogerős bírósági ítéletről mond véleményt, nem azt übereli, hanem sajátos emberiség-igazságosságbeli szempontokat mérlegel. (Elnöki kegyelem nem is csak a már lezárt esetekben fordulhat elő, hanem az eljárás korábbi szakaszában is.) Kívülállóként helyénvalónak látom azt a gyakorlatot, amit e téren az Igazságügyi Minisztérium döntés-előkészítése, és az államfői csapat együttműködése betölt. Volt már korábban e körben diszkrepancia, de – szerencsére – ritka a koccanás. Nem látok abban sem kivetnivalót, hogy nem túl gyakran adnak elnöki kegyelmet. Hiba volna ezt mindennapossá tenni. Beleszólni semmiképpen sem szeretnék a konkrét ügy majdani elbírálásába, de nem készült volna el ez a cikk, ha S. K. esetében nem látnék a jogilag korrekt ítéleten túlmutató méltányossági megfontolni valókat. Így: S.K. majdnem vétőképtelen korban volt a tett elkövetésekor, nem az ő hibája volt a rémes családi milió, s a neveltetés bajai sem őt terhelnék. A kirótt büntetés immár két élőlényt sújt, mivel az akarva-akaratlanul a bébire is kihat. A büntetés elviselése sokkal nehezebb egy babával, mint nélküle, és egy tinédzser-korú leány esetében végképp nem volna szabad feladni, hogy jó útra térhet. A társadalomnak is van adóssága S.K-val szemben, nem csak neki mindannyiunk előtt. Nem félnék most attól, hogy rossz precedens teremődik a belátással.

Pár szót a miniszteri ellenjegyzésről. Lényege, hogy ez által a miniszter a kibocsátott aktusért az államfőtől a (politikai) felelősséget átvállalja. Az alkotmányjogban az ellenjegyzés a végrehajtó hatalom cselekvési egységének is a garanciája. Azt is írja a tankönyv, hogy pár száz évvel ez előtt, a kialakulásakor az ellenjegyzés arra is szolgált, hogy az uralkodó tanácsadója ismertté váljék. Következésképpen: az ilyen ügyekben nincsen két, egyenrangú mérlegelés, hanem a döntés politikai ódiúmat a kormány viseli. Mégis elképzelhető vajon, hogy nem lesz egy véleményen a miniszter és az államfő? Ad absurdum igen: a miniszteri felterjesztés jóváhagyása elméletileg kérdéses lehet!? Mikor mond(hat) nemet az államfő? Akkor, ha a jogszabályban előírt feltételek nem teljesülnének. Ilyenek esetünkben nincsenek. Akkor is, ha megítélése szerint e döntéssel az államszervezet demokratikus működésében súlyos zavarok következnének be. Ez egyfajta alkotmányos felhatalmazás, rendkívüli és végső biztosíték a köztársasági elnök számára. Mint ilyen, végleges és felülbíráhatatlan. Olyan okot viszont az alkotmány(jog) nem ismer, hogy – mondjuk - az indítvány befogadása a lelkiismereti meggyőződéssel ellentétes. Nincsen két büntetőpolitikai centrum sem: egy hagyományos és egy liberálisabb.

Dr. Kolláth György

Politikai bajvívás nem prognosztizálható. S.K. további sorsa e nélkül is jelzésértékű lesz.